

ኤርትራ፣ ምድሪ ባሕር
ካልኣይ ክፋል
ምፍንጃርን ኣገዳስነትን ኤርትራዊ ብረታዊ ቃልሲ

(7)

ደራሲ - ኣልኣሚን መሓመድ ሰዒድ

ኣብ ኤርትራ ብምርጫ ብረታዊ ቃልሲ ዝኣምን ውድብ ከምዝተመስረተ ምስ ተወርዖ፣ ጽላል ስርዓት ሃይለስላሴ ኣብ ዝለዓለ ጥርዙ በጽሖ። ንሰዓብቱ ኸጋጥሞም ዝኸእል ዘይተጸበይዎ ሓደጋ ኣለልዮም ብዝድለ ክገጥምዎ ጥብቂ መምረሒታትን ትእዛዛትን እናኣውጸኦ፣ ንኣባላት'ቶም ተቓዋሚ ውድብ ንምጽላምን ንምክፋእን ድማ ከም ብደገ ዝተቐጽሩ ሸፋቱን ሰረቕታትን ኣምሲሉ። ጸረ ሓድነት ኤርትራን ኢትዮጵያን ከም ዝኾኑ ክጥምቕምን ከደናግርን ጀመረ።

ብሳላ ሓድነትን ጽንዓትን ኣባላት ምንቅስቃስ ሓርነት ኤርትራ፣ እቲ ኹሉ ብዘይ ተኣደነ ዓቕምታት ክፍልታት ስለያ ኢትዮጵያን ኤርትራን ዝተኸየደ ፈተነታት ጸለመን ምድንጋራትን ፍረ ክርከቦ ኣይተኸእለን። ስለ ዝኾነ ስርሓት'ቶም ዝተመዘዙ ክፍልታት፣ ንኤርትራውያን ዜጋታት ንምርዓድ፣ ዝተፈላለዩ ናይ ታህድድን

ምፍርራሕን አዋጃት እናአውጽኡ፡ “ክንኦር ጥራሕ ዘይኮና ክንቀትልውንና” እናበሉ ክፍክሩ ተራእዩ።

አቶ ሙሳ ብላል ካብ ከተማ ገዳርፍ ምስ ተመልሰ፡ ግዜ ንምክላብ ናብቲ ኩሉ ግዜ ብፍላይ ኣብ ድሕሪ ቀትሪ ብዓዋሚል ዘዕለቕልቕ እንዳ ሻሂ ኣቶ ማሕጅብ ኣልጃዓሊ ብምብጻሕ፡ ጥርሑ ኩርሲ ንምርካብ ሃሰው እናበለ ከሎ፡ ብኣጋጣሚ ኣብ ሓደ ብሕት ዝበለ ቦታ ኣቶ ኣልጃዓልን እድሪስን ኮፍ ኢሎም ምስ ረኣዮም ናብኦም ኣምረሑ። ምስ እቶም ዝጽበዩዎ ዝነበሩ ምስ ተራኸቡ፡ ከም ልሙድ ዜጋታት ሱዳን ዘዘውትሩዎ ናይ ሰላምታ ኣገባብ፡ ማለት መንኲባት ሓድሕዶም እናጠብጠቡ፡ ሰላምቶኦም ምስ ተለዋወጡ፡ እድሪስ፡-“እንኳዕ ብደሓን መጻእካ። ከም ትጽቢትና ኣብ ግዜኻ መጽእካ ኣሎኻ። ኣብታ እንፈትዋ ኣደ ድኻ ዝኾነት ከተማ ገዳርፍ ዘለዉን እንፈልጦምን እንፈትዎምን ኣሕዋት ከመይ ሓደግካዮም?” ዝብል ሕቶ ኣቕረበ።

“ደሓንዮም!” ዝብል ሓጺር መልሲ ብኣቶ ሙሳ ብላል ምስ ተዋህበ፡ እድሪስ ደስ ስለዘይበሎ፡-“እንታይ ረኸበካ? ነቶም እትደልዮም ሰባት ኣይረኸብካዮምን ዲኻ?” ኣቶ ሙሳ ብዙሕ ምርባሽ ከዩርኣዩ፡-“መብዛሕትኦም ረኺቡዮም። እንተኾነ ምናልባት ድኻም ጉዕዞ ከይከውን፡ ብዙሕ ኣይተበረሃንን ዘሎ።” በለ።

ኣቶ ማሕጅብ ኣልኻልፋ፡ ተቐዳድሙ፡-“ደሓን ዲኻ ሙሳ? ደስ ዘዩብል ዝሰማዕካዮ ኣሎ ድዩ?” ኣቶ ሙሳ ቡቶም ዝቕረብሉ ሕቶታት ምርባሽ እናኣርኣዩ፡-“ገለ ናብ ከተማ ገዳርፍ ዝመጹ ኤርትራውያን ረኺቡ፡ ከም ዝብሉዎ ሓይልታት ጸጥታ ኢትዮጵያን ኤርትራን ብሓባር ኮይኖም፡ ፖሊስን ዓባይቲ ዓድን ንምቕታል ንኣብያተ-መንግስትን ናይ ንግድ ትካላትን ንምዕናው፡ ንዝኾነ ክኣስሩን ከከላብቱን፡ ኣውራ ንህዝቢ ድልየት ስለ ዘለዎም፡ ገለ ንጡፋት ግብረ-ሽበራውያን ኣበጊሶም ኣለዉ ዝብል ሓበሬታ ኣቕርቦምለይ ኣለዉ። ድሮ ብዙሓት ሰላማውያን ኣብ ኣብያተ-ማእሰርቲ ተዳግኖም፡ ኣደዳ ሕማም፡ ጥመት፡ ድቃስ ምስኣን፡ ንቁሪ ምቕላዕ ዝኣመሰሉ ግፍዕታት ኣብ ልዕሊኦም ይዝውተር ከም ዘሎ ብተወሳኺ ሓብሮምኒ።” ብምስካፍ ተዛረበ።

እድሪስ ብወገኑ፡-“ከመይ ጌሮም ሰላማውያን ሰባት ይኣስሩ? ኣብ ልዕልኦም ዝቕረቡ ክሲ ከ እንታይ ነይሩ?” ኣቶ ሙሳ ብላል ብሕቶ እድሪስ ተተባቢዑ፡-“ሰዓብቲ ኢትዮጵያ፡ ሓደ ብረታዊ ቃልሲ ዘካይድን ህላወ ኢትዮጵያ ኣብ ኤርትራ ዝቃወምን ውደብ ከም ዘሎ ምስ ተሰምዑ፡ ክርበኹን ሸበድብድ ክብሉን ባህርያውን ዘይሰሓት ሓቕን እዩ። ሰዓብቲ ኢትዮጵያ፡ ኤርትራ ምስ ኢትዮጵያ ንምጽንባር ድሕሪ ዘካየዱዎ ጸዕሪ፡ ኩነታት ይንዋሕ ይሕጸር ንረብሕኦም ከም ዝልውጡዎ ከይተጠራጠሩ፡ ንዝረኣዩ ተቓውሞን እንቢታን ብሓይሊ ክብድሁን ክዓግቱን ከም ዝኸለሉ ንነብሶም ከደዓዕሱ ፈተኑ።” በለ።

እድሪስ ብወገኑ ዕድል ከይሃበ፡-“ኣብ ልዕሊ እሱራት እንታይ ዓይነት ክሲ ከም ዝቕረቡ ዛጊት ስለ ዘይተፈልጠን እዋኑ ዘይኣኸለን ክዝረብ ዝከኣል ኣይኮነን። ብኣፍልጦይ ሰዓብቲ ስርዓት ኢትዮጵያ፡ በቲ ውሁብ ዝካየድ ዘሎ ኩነታት ግን

ቁሱናት አይኮኑን። ስለ ዝኾኑ፡ አንጻር ኤርትራውያን አዕነውቲ፡ ተጻረርቲ ሓድነት፡ ዘረግቲ ሰላም ዝብሉ ጠቕኑታት ከዘውትሩ ድሕር ክብሉ አይኮኑን።” ኢሉ ከብርሀ ፈተነ።

አቶ ማሕጅብ አልጃዓሊ ብወገኑ፡-“ንፍትሒ ዝቃለሱ ኩሉ ግዜ ተዓወቲ ስለ ዝኾኑ፡ ሰዓብቲ ኢትዮጵያ ንታሪኽ ክጸልዉ ዝኸእሉ ሰባት አይኮኑን።” ምስ በለ፡ እድሪስ ክዛረብ አሎኒ ብምባል፡-“አብ ሃገርና ብፍላይ ድሕሪ ምዝማም ካልአይ ኩናት ዓለም ርጉእ ፖለቲካዊ ኩነታት ክፍጠር አይተኻእለን። ስለ ዝኾነ ሃገርና ናብ ኢትዮጵያ ብሓይሊ ንምልሓቕ፡ ብኡ ድማ ረብሓታት ዓባይቲ ሓይልታት ንምዕቓብ ተባህሉ ዝተኣልመ ውዲት ከም ዝኾነ ዘማትእ አይኮነን። እዚ ድማ ብወገኑ መርኣያ ክቱር ህንጹይነትን ህርፋንን ስርዓት ንጉስ ሃይለስላሰ እዩ ነይሩ። ንሃገራዊ ሓድነትና ዝፈታትን ተግባራት ኢትዮጵያውያን ክንርስዕ የብልናን።” ርእይቶ አቕረበ።

አቶ ማሕጅብ አልጃዓሊ አብ ልዕሊ ዜጋታት ኤርትራ ዝወረደ ክስታት ክፈልጥ ብምድላይ፡-“ዝሓለፈ ሓሊፉ’ዩ ኢልና ትም ምባል ዘይኮነ፡ አብ ልዕሊ ንጹሃት ዜጋታት ብስርዓት ሃይለስላሰ ዝወርድ ዘሎ ክስታት ክንፈልጥ ይግባእ።” ዝብል ርእይቶ አቕረበ።

አቶ ሙሳ ብላል፡ በቲ ዝተኻየደ ክትዓት ብምምሳጥ፡-“እቲ ብዛዕባ ኤርትራን ኢትዮጵያን ብ1958 ማለት፡ አብ ኤርትራ ሃገራዊ ናጽነትን ማሕበራዊ ሓርነትን ንምጭባጥ ብረታዊ ቃልሲ ዘካይድ ውድብ ከም ዝተመስረተ ዝብል ወረ ምስ ተነዝሐ፡ ስርዓት ሃይለስላሰን ዝተፈላለዩ ናይ ጸጥታ አካላቱን ደስ ከም ዘይበሎም ዝሰሓት አይነበረን። ስለ ዝኾነ መልሱ-ግብሪተን ናይ ጸጥታ ትካላት፡ አብ ኤርትራውያን ሃይማኖታዊ፡ አውራጃውን ቀቢላውን ፍልልያት ከም ዝዓሙቕ ተገብረ። ብተወሳኺ’ውን ጸለመታት እናዘርጋሕካ፡ አብ ልዕሊ ሰላማውያን ዜጋታት አብ ገዛውቲ፡ አብያተ-ስራሕ፡ አብያተ-መግብን መስተን፡ አብ ጽርግያታት ከይተረፈ’ውን ሰፊሕ ናይ ራዕዲ ኩነታት ንምፍጣር ከም ሰራሕ ተታሓሓዝዎ።” ቀጺሉ፡-“ኢትዮጵያውያን ገዛእቲ፡ ንድኽመት ገለ ተደናገጽቲ ዝኾኑ ኤርትራውያን፡ አውራ ድማ፡ አብ ዝተፈላለዩ አጋጣሚታት ንኢትዮጵያ ዝድግፉ ፖለቲካዊ ሰልፍታት ኤርትራ ዝተጸንበሩ ኤርትራውያን ውልቀ-ሰባት መዝምዞም፡ አብ መንጎ ዜጋታት ኤርትራ ዘሎ ፍልልያት ንኸጋፍሑ ፈተኑ።” ብሱል ዝኾነ መልሲ ሃበ።

እድሪስ፡ ብወገኑ፡-“አብ ልዕሊ ኤርትራውያን ብወገን ከዳዓት ሰዓብቲ ኢትዮጵያ ዝተፈላለዩ ግፍዕታት አብ ዝተፈላለዩ ከተማታት ኤርትራ ክህሉ ርዱእ’ውን እንተ ነበረ፡ ምረትን ስቕያትን ዘለዎ ኢሰብአዊ ግፍዕታት ክወርድ ግን ትጽቢት ዝኾነ ኤርትራዊ ዋላ አብአቶም አይነበረን።” ምረት ብዝተሓወሶ ተዛረበ።

“ነቲ መሪር ኩነታት ንምግግም ዓቢይ ዕድል አሎ።” በለ አቶ ሙሳ ብላል ተተባቢዑ።

እድሪስ ካብቲ ዝቐረበ ሓዲሽ ስለ ዘይረኸበ፡-“እንታይ ማለት’ዩ? ኮለል’ውን እንታይ አድለዮ? ንሕና አብ ገለ ከተማታት ኤርትራ አይኮናን ዘሎና፡ አብ ከሰላ

ብምህላውና፡ እቲ ክትብሎ ዝደለኻ ብቐጥታ ምባሉ ይሓይሽ።” ኢሉ እድሪስ ተዛረበ።

ኣቶ ሙሳ ብላል፡-“ቐድሚ ሕጂ ሓደ ብሽም ምንቕስቓስ ሓርነት ኤርትራ ዝፍለጥ ፖለቲካዊ ውድብ፡ ኣብ ኤርትራ ከም ዝቐመ ተዛርብና ነይርና። ሕጂ ብተወሳኺ ንመጀመርያ ክብሎ ዝድሊ እንተሎ፡ ኣነ ሓደ ካብቶም ንጡፋት ኣባልዚ ውድብየ። ብዛዕባዚ ኣብ ከተማታት ሱዳን ከይተረፈ፡ ሰፊሕ ዝርጋሐ ዘለዎ ኤርትራዊ ፖለቲካዊ ውድብ ከም ዘሎ ክሕብረኩም ኣገዳሲ ኮይኑ ይስማዓኒ። ከምቲ ሓው እድሪስ ዝበሎ፡ ንዓመጽቲ ዘይምብዳህና መርገም ከም ዝኾነ ክንርስዕ የብልናን።” ብተገዳስነት ነቲ ክብሎ ዝደለየ ብጋህዲ ዶርጎሐ።

እድሪስ ብወገኑ፡-“ኣብ ኤርትራ ፖለቲካዊ ውድብ ከም ዝተመስረተ፡ ዝኾነ ምጥርጣር ኣይነበረንን። እንተኾነ ብዛዕባዚ ክሰምዕ ትጽቢት ኣይነበረንን። በዚ ይኹን በቲ፡ እዚ ጽቡቕ ወረ ኣነን ብጸተይን ክንሰምዖ ሕጉሳትና። ከምቲ ዝበልካዮ፡ ህዝብና ክብሩ እናዳ ተተንከፈ ትም ክንብል፡ ወይ ኢድና ከነጣምር ግን ግቡእ ኣይኮነን።” በለ።

ኩሎም ዝን ድሕሪ ምባል፡ ኣቶ ሙሳ ብላል፡-“ብሓፈሽኡ ኩሉ ሰብ ኣእጃሙ ከልዕል ስለ ዘለዎ፡ ዝኾነ ሰብ ዝሰማመዓሉ ይኹን ዘይሰማምዓሉ ርእይትኡ ከቐርብ ዘጸግም ኣይኮነን።” ምስ በለ፡ ተቐላጢፉ ካብ ጅቡኡ ጥማር ወረቓቐቲ ኣውጺኡ ንእድሪስ ኣረከቦ።

እድሪስ፡ ነተን ብሽም ምንቕስቓስ ሓርነት ኤርትራ ዝተሓትማ ወረቓቐቲ ምስ ረኣየ፡-“ምርግጋጽ ሃገራዊ ሓድነት፡ ንናጽነት ኤርትራ ምስራሕ፡ ሃገራዊ ዲሞክራሲያዊ ስርዓት ምትካል፡ ኤርትራውያን ምስ ውድብ ምንቕስቓስ ሓርነት ኤርትራ ደው ክብሉ...” ዝብሉ ኣንበበ።

ፖለቲካዊ ኩነታት ሱዳን ርጉእ ብዘይ ምንባሩ፡ ኩሎም በዓል እድሪስ ተቐላጢፎም ገዝኦም ክኸዱ ስለ ዝነበሮም፡ ኣብ ካልእ ኣጋጣሚ ንክራኸቡ ብምስምማዕ ተፈላለዩ።